

Nr 55

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för att bereda den äldre arbetskraften sysselsättning.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 243 av herr *Virgin m. fl.* och II: 296 av herr *Heckscher m. fl.* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning med beaktande av de i motionerna anförda synpunkterna rörande möjligheterna att bereda den äldre arbetskraften sysselsättning inom de statliga och kommunala sektorerna samt i övrigt rörande lämpliga arbetsterapeutiska åtgärder.

I motionerna hänvisas till innehållet i de likalydande motionerna I: 223 och II: 295, vilka hänvisats till statsutskottet. I dessa senare motioner anføres i fråga om sysselsättningen för åldringar, att sysslolösheten verkar psykiskt och fysiskt nedbrytande. En organiserad sysselsättning för dem är därför av stor betydelse. För vissa sysselsättningar kan redskap utlånas och förbrukningsmateriel kan inköpas centralt. Det vore också lämpligt med fast anställda arbetsterapeuter och instruktörer.

En undersökning i arbetsgivareföreningens regi år 1954 gav vid handen att arbetsgivarna ansåg att ca 70 % av pensionärerna kunnat fortsätta sitt arbete och att av de intervjuade 69 % av tjänstemännen och 79 % av arbetarna önskade fortsätta sitt arbete. Då vårt samhälle för varje år kommer att ställas inför allt större arbetskraftsbrist, är det angeläget att finna former för att tillgodogöra sig den äldre arbetskraften. Arbetsmarknadens parter har i detta sammanhang en stor uppgift, och statsmakterna bör föranstalta om undersökningar på vilka områden inom de statliga och kommunala sektorerna den äldre arbetskraften lämpligen kan utnyttjas.

Gällande skattesystem medför att pensionärerna ofta förlorar lusten att skaffa sig ett avlönat arbete. Ortsavdraget bör därför höjas.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 295.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från arbetsmarknadsstyrelsen och socialpolitiska kommittén.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför, att styrelsen observerat problemen kring den äldre och medelålders arbetskraftens utnyttjande i förvärvsverksamhet nu och framdeles. En särskild arbetsgrupp tillsattes år 1958 för att studera problemen, och denna arbetsgrupp avgav ett betänkande år 1960. I betänkandet framhölls bl. a. betydelsen av att befolkningsutvecklingens risker för arbetskraftstillgångarna på längre sikt observerades och att exempelvis

Bihang till riksdagens protokoll 1964. 11 saml. Nr 55

generella åldersgränser eller informella åldersbarriärer i samband med inställning av personal motverkades. För att praktiskt medverka till förverkligandet av arbetsgruppens intentioner, utformade och antog styrelsen i januari 1961 ett särskilt aktivitetsprogram. Programmet syftar bland annat till en intensifierad arbetsförmedlingsverksamhet för här aktuella arbetsökandegrupper och till en intensifierad omskolning och fortbildning av den äldre arbetskraften. Styrelsen avser också att kontinuerligt sprida ökad information och upplysning såväl till arbetsmarknadsverkets lokala organ som till utomstående instanser angående forskningsresultat m. m. beträffande den äldre arbetskraften, i syfte att skapa förståelse bland arbetsgivare, arbetsledare och arbetskamrater angående den äldre arbetskraftens speciella problem och behov.

Arbetsförmedlingarna har rapporterat att under senare år tendenser till en mera liberal inställning till den äldre arbetskraften visat sig både hos företrädare för näringslivet och hos kommunala och statliga instanser. Personer över gängse pensionsålder är dock utomordentligt svåra att arbetsplacera.

Enligt styrelsens mening är det välmotiverat att frågor angående åtgärder för att bereda den äldre arbetskraften sysselsättning i fortsättningen följes med uppmärksamhet med hänsyn till såväl individernas önskemål som arbetsmarknadens behov.

Socialpolitiska kommittén erinrar om att utskottet tidigare förordat att tillgängligt och kommande utredningsmaterial måtte beaktas vid en översyn och kartläggning av vårdbehov och vårdmöjligheter. Sådan kartläggning har av kommittén verkställts och redovisats i betänkandet »Åldringsvårdens läge» (SOU 1963: 47). Beträffande frågan om att bereda den äldre arbetskraften möjlighet till förvärvsarbete hänvisar kommittén till arbetsmarknadsutredningen, som bl. a. har att uppmärksamma de äldres speciella arbetsmarknadsproblem.

Kommittén avser att i samband med överväganden angående vårdlagstiftning ta upp frågorna om anordnande av fritidsverksamhet samt arbets- terapeutiska åtgärder för åldringar.

Kommittén erinrar slutligen om att den i sitt förslag om statligt stöd till hemhjälp åt åldringar och invalider (SOU 1964: 5) uttalat, att äldre män många gånger är lämpade att utföra hemhjälpssysslor. Kommittén har vidare i anslutning till en rekommendation om att en särskild organisation bör byggas upp by- eller kvartersvis för tillsyn av åldringar uttalat, att t. ex. folkpensionärsföreningarna synes vara väl lämpade att i samråd med kommunerna ordna verksamhet av sådant slag.

Utskottet

Spörsmål angående beredande av sysselsättning för äldre arbetskraft har tidigare i skilda sammanhang behandlats av utskottet (utskottets utlåtanden nr 28/1960, nr 15/1961 och nr 19/1963). Utskottet har i dessa utlåtanden starkt betonat vikten av att den äldre arbetskraft som önskar kvarstanna eller återinträda i förvärsarbete också skall ha goda möjligheter härtill. Utskottet föreslog år 1960 att vad utskottet anfört skulle givas Kungl. Maj:t till känna, vilket förslag godkändes av riksdagen, men hänvisade vid de senare årens behandling av frågorna bl. a. till pågående utredningsarbete, vars resultat borde avvaktas. Utskottet fann i dessa fall icke skäl förorda något initiativ från riksdagens sida, och riksdagen anslöt sig till utskottets förslag att motionerna icke skulle föranleda någon åtgärd.

Utskottet finner det i dagens läge än mer angeläget, att olika i motionerna upptagna frågor rörande den äldre arbetskraften ges stort beaktande. Det successivt förbättrade hälsotillståndet i de högre åldrarna och den i vissa avseenden nya syn på åldrandets problem som kommit till uttryck i modern åldringsvård med bl. a. dess starka betoning av möjligheterna att reaktivera sjuka åldringar gör att de äldre utgör en värdefull tillgång på arbetsmarknaden. Insikten härom har på senare år blivit allt klarare bland företagare och hos myndigheter och kommuner m. fl., vilket lett till en ökad benägenhet att använda äldre arbetskraft. Detta utesluter naturligtvis icke att ytterligare åtgärder är önskvärda för att åstadkomma såväl ökade möjligheter till sysselsättning som en effektivisering och vidgning av den arbetsterapeutiska verksamheten bland de äldre. Sistnämnda spörsmål kommer emellertid att tagas upp av socialpolitiska kommittén. Det är enligt utskottets mening angeläget att härvid inte minst frågan om arbetsterapi för de äldre som bor kvar i sina hem ägnas uppmärksamhet. Utskottet har vidare i sina tidigare utlåtanden bl. a. framhållit att arbetsmarknadsutredningen enligt sina direktiv har att beakta de äldres speciella arbetsmarknadsproblem. Utskottet har erfarit att utredningen redan innevarande år väntas avgiva ett betänkande, vari dessa problem blir behandlade. Utredningarnas resultat bör avvaktas, och utskottet finner sig därför böra hemställa,

att de likalydande motionerna I: 243 och II: 296 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 november 1964

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Carl Albert Anderson*, Möller, Schött, Sörlin, Hellebladh, Eric Gustaf Peterson, Enarsson, Tage Johansson, fru Olsson, herrar Hedlund och Kilsmo*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Jacobsson i Sala, Carlsson i Huskvarna, fru Jäderberg*, herrar Nilsson i Bästekille, Lundmark, Haglund, Börjesson i Glömminge*, Edlund och Magnusson i Nennesholm.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.